ПАТША САЛАЧĔ

Чăх тукмакĕсене пĕçерĕр, ашне уйăрса илĕр те турăр. Çурма ункă пек туранă сухана, ваклана кăмпана ăшалăр (чĕрри пулсан хатĕр пуличченех ăшалăр). Ананассене турăр. Майонеза горчицăпа хутăштарăр.

Салата сийĕн-сийĕн хурăр: 1-мĕш сий — чăх ашĕ, 2-мĕш — кăмпапа сухан, 3-мĕш — ананас. Кашни сийне майонез хутăшĕпе сĕрĕр. Çиелтен хăвăр пĕлнĕ пек илемлетĕр.

2 чăх тукмакĕ (окорочка), 1 банка консервăланă шампиньон (урăх кăмпа та юрать), 1 банка консервăланă ананас, 1 пысăк пуç сухан, 250 г майонез, 1 чей кашăкĕ горчица кирлĕ.

ПУЛĂ КУКĂЛĔ

Çăнăхран, майонезран, хăймаран, çăмартаран чуста çăрăр, уксуспа кăпăклантарнă апат соди хушăр. Пулла шăмминчен тасатăр, ваклăр, пуçлă сухана çурма ункăн турăр. Чустан çур пайне çупа сĕрнĕ тарăн çатма çине ярăр, ун çине сийĕн-сийĕн пулă, рис, сухан хурăр. Юлнă чустапа çиелтен хуплăр, çиелтен теркăпа хырнă сыр сапăр та духовкăра пĕçерĕр.

Чуста валли — 1 стакан çăнăх, 1 банка майонез (250 г), 1 стакан хăйма, 3 çăмарта, 0,5 чей кашăкĕ апат соди, 0,5 стакан теркăланă сыр, ăшлăх валли — 500 г пĕçернĕ пулă, 1 стакан пĕçернĕ рис, сухан кирлĕ.

Раштав

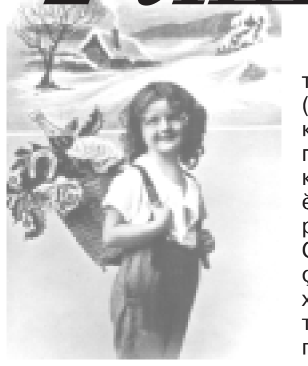

Раштав Раççейре авалтанпах чаплă кун шутланнă. Ун тĕлне кашни килтех тĕплĕн хатĕрленнĕ. Раштав умĕнхи куна — сочельнике, уйрăмах хытă хисепленĕ çынсем. Шăпах кăрлачăн 6-мĕшĕнче Çветке пусланать-çке. Çак кун тунă ĕçсен асамлăхĕ пурлине çирĕп ĕненнĕ авалхи йăхташăмăрсем. Эпир те паллашар-ха Раштав йăли-йĕркипе.

Сочельникре тутлă чустаран тĕрлĕ фигурăллă (çăлтăр, хĕрес, чĕрчунсен кĕлеткисем тата ытти те) печенисем пĕçерĕр те унпа кўршĕрсене, пĕлĕшсене, ĕçтешĕрсене хăналăр. Вăра сире ăмсанакан пулмĕ. Сăмах май, печение тўрех çисе ямалла. Малашне хуйхă-суйхă сахалтарах пултăр тесен, сочельникчен пĕтĕм парăма татмалла, çынран илнĕ япаласене тавăрса памалла. Енчен те сире Раштава укçа парнелесен, ăна тытса ан тăрăр, çийĕнчех «çилпе вĕçтерĕр». Укçана пуçтарса хуни ăнăçу кўмест.

Раштавра пўрте чи малтан палламан хĕрарăм ан кĕтĕр, унсăрăн кил хуçисен хушшинче тăнăçлăх пулмĕ. Çамрăк хĕрарăмсен сочельникре çĕлеме юрамасть: суккăр ача çуралма пултарать. Çултал ăкĕпех килте те, ун тулашĕнче те лăпкă пултăр тесен, Раштав умĕн никампа та хирĕçмелле мар, тăшмансемпе те мирлешмелле.

Енчен те Раштав умĕнхи каç эсир ялта пулсан, сывлăха çирĕплетекен йăлана пурнăçлăр. Пўрте кăштахшар утă тата улăм илсе кĕрĕр. Улăма урай тăрăх сапалăр, утта вара икĕ пая пайлăр: пĕчĕкрех пайне турăш енчи сĕтел хĕррине хурăр, пысăкраххинчен пĕчĕк капан тăвăр. Ун çине тĕтĕм кăларакан латăн (ладан) лартăр, юнашар пуртă (аврисĕр), мăлатук е урăх тимĕр япала хурăр. Çуртра пур çынсен кашнийĕнех вĕсем çинче черетпе çара уран тăмалла (урасем тимĕр пек çирĕп пулччăр тесе çапла тăваççĕ). Утăпа улăм сире ахалех вăй параççĕ.

Раштава кашни халăх хăйне евĕрлĕ палăртать. Тĕслĕхрен, Испанипе Португалире сочельникре кăшт çунтарнă пуленккере тĕлĕнмелле хăватлă вăй пуррине ĕненеççĕ. Йывăрлăх сиксе тухсан ăна чĕртеççĕ çак çĕршыв çыннисем. Румынире Раштав умĕн çавасене, пуртăсене, сенĕксене пытараççĕ, вĕсемпе вилнисен çылăхлă чунĕсем ан иртĕхчĕр тесçĕ. Вилнисен чунĕсем ыхраран хăраççĕ-мĕн, çавăнпа та çак кун ыхра нумайрах çиме тăрăшмалла.

Нумай калаçма юратман шотландецсем пĕрпĕр çын хăйне мĕнлерех хисеплени пĕлме ăна килне йыхравлаççĕ, çурта çутаççĕ. Çурта мĕнле çуннине кура çав çын мĕнлерехине пĕлме пулать: енчен те тикĕс, лăпкă çунсан, вăл çын сире кăмăллать; хăна улталать-тĕк — çурта пĕр енчен вăйлăрах çунса пырать; тĕтĕм кăларсан — ку çын сире начар сунать.

Раштав умĕнхи касран пуçласа Кăшарниччен Раççейре юмăç яраççĕ, малашнехи шăпана пĕлеççĕ.

Телейлĕ Раштав сунатпăр сире, хисеплĕ «Сувар» вулакансем!

Открытка Абдулла ДУБИН архивĕнчен.

ÇУТ ÇАНТАЛĂК

УЛĂП ЧĔППИСЕМ

М. Булгаковăн «Роковые яйца» хайлавĕн пуçламăшĕнче чăх çăмартисене инкубаци меслечĕпе пысăклатса улăп пек чĕпĕсем ĕрчетсе пĕтĕм патшалăха тăрантарасси çинчен сăмах пырать. Малалла вăл еплерех пурнăçланнине вулакансем астăваççĕ-тĕр. Çĕршывăн Граждан вăрçи хыççăнхи пурнăçне сăнласа çырнă фантастикăллă произведени çинчен шухăшласа инçете каяр мар, çакна çеç палăртас килет: Раççей халĕ те ют çĕршыв тукмакĕсемпе тăранса пурăнать. Анчах улăп пек чĕпĕсене пирĕн патшалăхра ĕрчетесси чăннипех хута кайма пултарнине Михаил Афанасьевич хăй те ĕненмен-тĕр.

Вĕçеймест пулсан та, страус тĕнчери чи пысăк вĕçен кайăк шутланса тăрать: çўллĕш 2,44 метра, йывăрăшĕ 136 килограмм çитет. Африка страусĕсем 2 миллион çул каяллах пулнă. Сĕм авалхи вăхăтсенче вĕсем Кăнтăр Европăра, Кĕçĕн Азире тата Китайра та йышлă пулнă.

Авалхи Египетра страуссене хитре тĕкĕшĕн ĕрчетнĕ, вĕсене аслăлăхпа тĕрĕслĕх символĕсем пек хакланă. Ун чух страуссен шучĕ нумай чакнă, анчах паян вĕсем хўтĕлхре. Африкăра, Австралире, Çурçĕр Америкăра, Европăра страус фермисем питĕ йышлă. Нумай пулмасть страус ĕрчетес йăла Раççее те куçрĕ. Тутарстанра та страус фермисем пур, вĕсенчен пĕринче пирĕн корреспондент пулса курчĕ.

Сутуçă сĕтелĕ çине тĕксем кăна мар, страус какайĕ те, 1,5-2 килограмм таякан çăмартисем те вырттаççĕ. Хаклă ресторансенче страус çăмартинчен хатĕрленĕ апат 1000 тенкĕрен кая мар тăрать, тен, çавăнпах-тăр, хуçи ферма ăçта вырнаçнине калама хушмарĕ. Чĕрчунсен шутне хурахла майпа чакарас текенсем тупăнасран тăраççĕ, çавна кура фермăра талăкĕпех хурал.

Страуссене лайăх пăхаççĕ: айĕсем таса, пўлмесенче çутă, вĕтĕ кишĕр, тырă, тĕрлĕрен минераллă хушăмсем вĕçен кайăксен апатĕнче çителĕклĕ.

— Ятарлă режим çук, чăхсемпе хурсене пăхнă пек усратпăр, — тет Назым ветеринар, — çўллĕшĕнче кăна уйрăмлăх.

Чăнах та, страуссем хур сăхнă пек хăшлатаççĕ, чăхсем пек çунаттисене сарса чупаççĕ. Хăранипе пуçĕсене хăйăр ăшне чикнине çеç курайманăмăр эпир, тулта юр тата 22 градус сивĕ. Итлер-ха Назым каласа панине.

— 10-15 градус сивве чăтаççĕ-ха, ытлараххине — çук. Хĕлле вĕсене урама та сайра хутра кăларатпăр, урисем шăнаççĕ.

Пĕтĕмĕшле илсен, страуссем пирĕн климата япăх мар хăнăхаççĕ. Самар, Чулхула тăрăхĕсенче те страус ĕрчетме тытăннă. Усравĕ кăткăс мар пулин те, çăмартисене е вĕçен кайăкĕсене ют çĕршывран илсе килме питĕ хака ларать, ку ĕçпе паянхи кун хулăн кĕсьеллисем çеç аппаланма пултараççĕ. Çапах тăкак хăйне икĕ-виçĕ хут тавăрать теççĕ пĕлекенсем.

Страуссен çывăхне ветеринар туясăр пыма хушмарĕ, аçисем усал, тапăнма пултараççĕ. «Шварценеггер» ятлă аçи тимĕр алăка икĕ пўрнелĕ урипе еплерех кĕрĕслеттерни нчен калама пулать: футболистсен пур камран вĕренмелли. Ахаль илсен, страус мирлĕ вĕçен кайăк, анчах çемйине хўтĕлесе тапăнсан унран хĕрхенў ан кĕт.

Хуçалăхсен çулсерен тырпине ниçта хума пĕлмесĕр ăна çур пуса сутнине куратăп та, колхозăн парăмсемшĕн панă ĕнесемсĕр тăрса юлнă пушă фермисене страуссемпе тултарас килет. Тен, шухăшăмсем çăмăл пек туйăнаççĕ-тĕр, анчах страуссен йышĕ республикăра çулсерен ўссе пырать.

Чăнах та фантастикăллă шухăшсем пуçа килеççĕ Тутарстанра страус ĕрчетнине курсан: кун пысăкăш чăхсем, кит пысăкăш пулăсем пур-тăк, улăпсем те пулнă-тăр ĕлĕк...

Меркурий КЛАВДИН.
Автор сăнўкерчĕкĕ.

КУКША КĔРКУРИ УÇРАН УЛАТЬ

ЧĂТМА ПУЛТАРАЙМАСТЬ

Кĕркури питĕ вăйлă чирлесе ўкнĕ тет, темиçе кун вырăнпах выртать. Йăлтах начарланса çитсен арăмне хăй патне чĕнсе илет.

— Альтук, эсĕ нумай ан хуйхăр. Эпĕ вилсен, тепĕр уйăхранах Ахманее качча тух. Леш тĕнчере савăнса çеç тăрăп вара эпĕ, — тет вăл вăйсăррăн.

— Ара, эсĕ ăна кураймастăнччĕ вĕт-ха, халĕ вара мана ăна качча тухма ыйтатăн, — тĕлĕнет арăмĕ.

— Чăтма пултараймастăп çав, — килĕшет Кукша.

КĂТКĂСЕМ ЙĂНĂШМАÇÇĔ

Пасартан таврăннă чухне Кĕркури лаши ĕрĕхсе каять, арăмĕпе иккĕшĕ те çул çине ўксе юлаççĕ.

— Юлашки вăхăтра ку çулпа никамах та çўремест, нумай кĕтме тивĕ. Атя вăрман урлă яла çуран каятпăр, пилĕк çухрăмран ытла пулмасть унта. Аслă çулпа вара вунă çухрăм. Тен, лашаран та хăвăртрах çитĕпĕр киле, — тет те Кĕркури вăрмана кĕрсе каять. Арăмĕ ун хыççăн лĕпсĕртетет, часах ывăнса çитет.

— Йăлтах халтан кайрăм эпĕ, атя çак тĕме çине ларса канатпăр, — йăлăнать вăл.

— Юрать, питĕ лайăх вырăн. Мĕльюн кăткă ку вырăна суйласа илнĕ пулсан, начар мар вырăн ĕнтĕ. Эсĕ лар эппин, кăткăсем йăнăшмаççĕ, — тет Кукша.

ТАРĂХНИПЕ МАР, ĂНЛАНСАХ

Ахманей миравай тўре патне çăхавпа килет, ăна Кĕркури «ашак» тесе кўрентерни пирки каласа парать.

— Каçар эсĕ ăна. Тарăхса кайнипе каланă пулĕ вăл сана, ăнсăртран тенĕ пек. Ун пекки пулать вăл, — тет тўре.

— Çук, — çине тăрать Ахманей, — каçармастăп. Тарăхнипе мар, ăнлансах каларĕ вăл мана «ашак» тесе. Малтан чылайччен ман çине тимлĕн пăхса тăчĕ.

Евгений ТУРХАН.

САЛАМЛАТПĂР

Аксу районĕнчи Çĕнĕ Аксура пурăнакан юратнă аннене *Елизавета Петровна ИВАНОВĂНА* январĕн 4-мĕшĕнче 75 çул тултарнă ятпа чун-чĕререн ăшшăн саламлатпăр, çирĕп сывлăх, тулăх пурнăç, ачăрсемпе те, мăнукăрсемпе те нумай çул савăнса пурăнма сунатпăр.

Çулсем иртни ан кўтĕр тунсăх,
Вăй-халăр пултăр яланах.
Сана сунатпăр ырлăх-сывлăх
Тата телей нихçан сўнми.

Хĕрĕсем, кĕрўшĕсем, мăнукĕсем.

УЧРЕДИТЕЛИ — Кабинет Министров Республики Татарстан, Комитет по управлению коммунальным имуществом администрации г. Казани и трудовой коллектив редакции

«Сувар»— еженедельная общественно-политическая чувашская газета. Издается с августа 1993 года. Зарегистрирована в Министерстве информации и печати Республики Татарстан. Рег. №425. Индекс 54156. Отпечатано в ГУП «ПИК «Идел-Пресс». 420066, г. Казань, ул. Декабристов, 2. Тираж—5411. Заказ №9699. Рукописи не рецензируются и не возвращаются

Первым редактором был Владимир ДАНИЛОВ

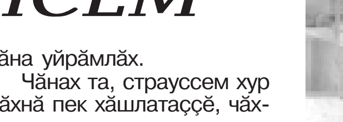

Адрес редакции: 420066, г. Казань, ул.Чистопольская,5, 2 этаж, ком. 3,4,5
Для писем: 420066, г. Казань, а/я 64
Телефон редакции: 92-36-46; факс: 18-33-75
E-mail: suvar@bancorp.ru

По вопросам доставки газеты обращайтесь по адресу: г. Казань, ул. Декабристов, 2 Газетно-журнальная экспедиция. Тел. 53-06-49.
Время сдачи в печать: по графику — 12.00 фактически — 12.00

Группа выпуска
Дежурный по номеру Константин МАЛЫШЕВ.
Макет — Ю.Капитонов.
Компьютерный набор — М.Румянцева.
Компьютерная верстка — С.Колесникова.
Корректор — Е.Савельева.

Главный редактор Александр ИВАНОВ